

МУЗЕЯЗНАЎСТВА

УДК 351.852/855-043.96:069.15

Т. А. Джумантаева

Музеялагічны аспект праблемы актуалізацыі культурнай спадчыны

Тэарэтычна асэнсоўваюцца механізмы актуалізацыі культурнай спадчыны з пункту гледжання музейлогіі. Падкрэсліваецца, што любы аб'ект спадчыны, незалежна ад аксіялагічных характарыстык, выступае як рэчавы інфармацыйны рэсурс, які здольны мадэляваць рэчаіснасць. Яго функцыянаванне магчыма ў спецыяльных штучна створаных зонах, звязаных з паняццем музейнасці. Разглядаюцца трактоўкі паняццяў «культурная спадчына», «ідэнтыфікацыя», «актуалізацыя», «музеефікацыя». Вызначаецца роля музеяў-запаведнікаў, якія выступаюць пасярэднікамі паміж гісторыяй і цяперашнім часам, пляцоўкай камунікацыі прадстаўнікоў розных пакаленняў, транслятарам музейных каштоўнасцей і знаходзяцца ў пошуку новых форм музейнай камунікацыі, якія дазваляць сфармуляваць новыя інтэрпрэтацыі культурнай спадчыны. Аўтар прыходзіць да высновы, што роля актуалізацыі культурнай спадчыны заключаецца ў расшыфроўцы кодаў пэўнай эпохі і пераўтварэнні іх у новы сэнс. Пераход патэнцыяльных каштоўнасцей у актуальныя патрабуе часу і ўдзелу ў гэтым працэсе пэўных інстытутаў і сучасных метадаў і тэхналогій.

Культурная спадчына – апрадмечаны вопыт культуры
Г. Гегель

У наступным годзе споўніцца паўстагоддзя з таго часу, як міжнародная супольнасць на XVII Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА (1972) вызначылася з адказам на пытанне: «Што ўяўляе сабой катэгорыя культурнай спадчыны?». Да Канвенцыі далучыліся шматлікія краіны і ў сваіх заканадаўчых актах канстатавалі, што ў склад культурнай спадчыны ўключаюцца прадметы матэрыяльнай культуры, помнікі, групы будынкаў і тэрыторыі, якія валодаюць рознай каштоўнасцю, уключаючы сімвалічную, гістарычную, мастацкую, эстэтычную, этнаграфічную, археалагічную; і маюць навуковае і грамадскае значэнне [8].

У артыкуле 82 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры гісторыка-культурная спадчына характарызуецца як «...сукупнасць найбольш адметных вынікаў і сведчанняў гістарычнага, культурнага і духоўнага

развіцця народа Беларусі, увасобленых у гісторыка-культурных каштоўнасцях» [7].

Пытанні вырашэння міждысцыплінарнай праблемы вызначэння паняцця культурнай спадчыны вядуцца ў філасофскім, культуралагічным, эстэтыка-мастацтвазнаўчым напрамках. Агульным у культурнай спадчыне з'яўляецца яе каштоўнасна-сэнсавы характар нападзення жыцця чалавека ў гісторыі праз аб'екты, асобы, з'явы і падзеі.

У полі музейнай дзейнасці вызначаецца культурная (і прыродная) спадчына як сукупнасць аб'ектаў культуры (і прыроды), якія адлюстроўваюць этапы развіцця грамадства (і прыроды) і ўсведамляюцца сацыямам як каштоўнасці, якія падлягаюць захаванню і актуалізацыі [9].

Такім чынам, спадчына – гэта культура, наратыў. Адначасова яна з'яўляецца формай камунікацыі, якая можа быць асабістай ці належаць пэўнай супольнасці, ці ўсёй нацыі. Спадчына – вынік калектыўнай і сацыяльнай памяці, яна пастаянна змяняецца і таму немагчыма даць адзінае вызначэнне гэтай катэгорыі. Як і культура, спадчына мае складаную структуру, утрымлівае шмат форм памяці, таму існуе ў прасторы калектыўнай, сацыяльнай і публічнай памяці.

Музей па сутнасці з'яўляецца адным з інстытутаў публічнай памяці, які працуе на грамадства. Ён мае асабісты навуковы апарат і за час свайго існавання навучыўся ў грамадскіх інтарэсах ажыццяўляць камунікацыю. Памяць, якая фарміруецца падчас навуковага даследавання і культурнай дзейнасці, звязана з суб'ектыўнымі фактарамі. Выбар таго, што помніць, заўжды звязаны з існуючымі інтарэсамі, прыярытэтамі і крытэрыямі, што ў сваю чаргу заўжды выклікае пытанні. Парадокс у тым, што адбор – адначасова ўмова для ўзнікнення і следства існавання пэўнай сістэмы каштоўнасцей. Спадчына – гэта сістэма агульных каштоўнасцей, якія сфарміраваны ў выніку адбору і ацэнкі таго, што неабходна захаваць.

Што тычыцца культуралагічнага падыходу да праблем культурнай спадчыны, то трэба адзначыць, што культура заўжды базіруецца на сацыяльным вопыце папярэдніх пакаленняў, якія перадаюць і трансліруюць гэты вопыт, што звязвае пакаленні. Вядомыя даследчыкі культуры (М. М. Бахцін, Д. С. Ліхачоў, Ю. М. Лотман і інш.) канстатуюць, што багаты вопыт народа, рэалізаваны праз традыцыі, рытуалы, абрады, святы і іншае, спрыяе фарміраванню нацыянальнай ідэнтычнасці і зменам да лепшай якасці жыцця [3].

Культура заўжды ўключае ў сябе спадчыну, таксама як спадчына ўключае ў сябе ідэнтычнасць (шэраг устойлівых каштоўнасцей, якія з'яўляюцца галоўным адрозненнем адной групы ад іншай).

Паняцце «ідэнтычнасць» зменлівае і ўспрымаецца як устойлівая сістэма каштоўнасцей, якія пэўны час лічацца самабытнымі і па якіх можна адрозніваць «сваіх ад чужых». Гэты метафарычны выраз Джона

Апдайка развіў Таміслаў Шола ў кнізе «Мнемасофія». Ён апісвае спадчыну наступным чынам: «Если “чемодан” истории всегда предсказуемой прямоугольной формы, то “сундук” наследия всегда разный, имеющий странную форму: на самом деле форма “сундука” полностью зависит от тех ценностей, которые соотносятся с определенной идентичностью» [18, с. 49].

У эпоху глабалізацыі сціраюцца культурныя адрозненні і знікаюць цэлыя культуры, зніжаецца глыбіня ўсведамлення культурнай спадчыны, масавым глядачом культура ўспрымаецца павярхоўна і кліпава. Гэтыя фактары, у тым ліку інавацыйная і інфармацыйная перагружанасць, негатыўна ўздзейнічаюць на засваенне культурных традыцый.

Асноўным механізмам функцыянавання і зберажэння культурнай спадчыны становіцца яе актуалізацыя. Яе роля заключаецца ў расшыфроўцы кодаў пэўнай эпохі і пераўтварэнні іх у новы сэнс. Перавод патэнцыяльных каштоўнасцей у актуальныя патрабуе пэўнага часу і ўдзелу ў гэтым працэсе пэўных інстытутаў. Музейныя інстытуцыі (асабліва музеі-запаведнікі) непазбежна становяцца ўдзельнікамі глабалізацыйных працэсаў, адсюль – неабходнасць пошуку новых форм музейнай камунікацыі, якія дазваляць сфармуляваць інтэрпрэтацыі спадчыны, сугучныя часу, своечасовай культурнай ідэнтыфікацыі.

Пачатак ХХІ ст. у музейнай практыцы адзначаны не толькі з'яўленнем новых тыпаў музеяў, але і кардынальнымі трансфармацыямі музейнай прасторы і яе сэнсаў. Аналіз сацыяльна-культурных абставін, звязаных са зменамі ў музейнай прасторы, дазволіў навукоўцам выказаць здагадку, што на мяжы ХХ–ХХІ стст. адбываецца змена «музейнай парадыгмы». У прыватнасці, доктар культуралогіі В. С. Сапанжа лічыць, што трансфармацыі музейнага арганізма значныя і незваротныя і варта весці гаворку не аб пэўных зменах музея як сацыяльна-культурнага інстытута ў асобных напрамках яго дзейнасці, а аб нараджэнні новага разумення музея, фарміраванні прынцыпова новай канцэпцыі ўвасаблення музейнасці [13]. На яе думку, «...фокус в выявлении сути музейности переносится с института на единицу, лежащую в основе образования института музея, а также возникновения иных форм – с музея на музеалии, с процесса музеефикации на процесс музееализации [15, с. 83].

У распрацаванай В. С. Сапанжой «Культуралагічнай тэорыі музейнасці» музейнасць разглядаецца як культурная форма: «...способ наделения субъектом особыми свойствами объектов реального мира, имеющего целью сохранить исторический потенциал и творческий резерв опыта человечества и реализуемый в собраниях предметов, репрезентирующих опыт человека, сообществ, нации, человечества и т. д. В свою очередь, музееализация – это процесс реализации музейности че-

рез актуалізацыю музеалій, включаючай музейное производство (связанное с активной деятельностью субъекта в сфере создания различных организационных форм хранения внегенетической информации через раскрытие потенциальной ценности музеалій) и музейное потребление (связанное с восприятием этих форм субъектом – следующим за музейным производством уровнем актуализации уже выявленной ценности музеалій)» [14, с. 7]. Такім чынам, музейная прастора ўяўляе сабой дынамічную структуру культурных артэфактаў, што прадстаўлены ў канкрэтна-гістарычнай рэальнасці, якая ўзнаўляе культурную форму.

Асноўнай акалічнасцю, якая перашкаджае прадуктыўнаму развіццю музейалогіі, з'яўляецца сітуацыя недастаткова інтэнсіўнага развіцця навукі ў параўнанні з практычнай дзейнасцю. Тэарэтычныя асновы і спецыфічныя новыя тэрміны музейнай мовы, якія выкарыстоўвае В. Сапанжа, пакуль што шырока не ўжываюцца прафесійнымі музеёлагамі. Найперш гэта датычыць праблем актуалізацыі культурнай спадчыны. Так, тэрмін «музейалізацыя» трэба ўспрымаць шырэй, чым «музеефікацыя», якая сёння лічыцца самай дзейснай формай актуалізацыі спадчыны.

Слоўнік музейных тэрмінаў разглядае актуалізацыю спадчыны як дзейнасць, накіраваную на захаванне і ўключэнне культурнай і прыроднай спадчыны ў сучасную культуру шляхам актывізацыі сацыякультурнай ролі яе аб'ектаў і іх інтэрпрэтацыі. У практычнай сферы склаліся пэўныя напрамкі выкарыстання аб'ектаў: па першапачатковым прызначэнні; па прызначэнні, якое адрозніваецца ад першапачатковага, але не наносіць шкоду каштоўным якасцям аб'ектаў; у мэтах прэзентацыі і вывучэння. У многіх выпадках у якасці прыярытэтнага або адзіна магчымага спосабу актуалізацыі спадчыны разглядаецца яе музеефікацыя [1].

Аналізуючы тэндэнцыі развіцця музейнай справы на мяжы ХХ–ХХІ стст., музейзнаўцы адзначаюць, што навуковае асэнсаванне феномена музеефікацыі акрэсліць магчымыя шляхі далейшага развіцця музея ў прасторы культуры і спрыяць тым самым пераадоленню паглыблення гуманітарнага крызісу.

Музей з'яўляецца складовай часткай культурнай прасторы, якая ўздзейнічае на ступень і характар трансляцыі вопыту пакаленняў і адначасова накіравана на падтрыманне сувязей паміж грамадствам і спадчынай, якая належыць грамадству. Пры гэтым перад музеем стаіць дваякая мэта: захаванне культурнай спадчыны для будучых пакаленняў і адкрыццё культурнай спадчыны для сучаснікаў.

Пра ролю музеефікацыі ў справе актуалізацыі спадчыны культуролог М. Е. Каулен напісала: «Именно музеи могут решить задачу – через музеефикацию сделать объекты фактами актуальной культуры. <...> музеефикация сегодня осознается как оптимальный путь сохранения

и использования памятника <...> Музеефицированное наследие связано со своим краем, со своим обществом и средой бытования» [6, с. 389].

Працэс захавання і перадачы культурных каштоўнасцей фарміруе ментальнасць народа. Пры гэтым асноўным механізмам трансляцыі з'яўляецца актуалізацыя, якая пераводзіць патэнцыяльныя каштоўнасці ў актуальныя. Для іх актуалізацыі патрабуецца час, бо у момант з'яўлення каштоўнасцей не адразу ўдаецца спасцігнуць іх сэнс.

Праблема актуалізацыі гісторыка-культурнай спадчыны праз працэс музеефікацыі застаецца актуальнай для многіх даследчыкаў. А. М. Масцяніца асаблівую ўвагу надае музеефікацыі гарадскога асяроддзя, дзейнасці музеяў-запаведнікаў [11; 12]. Актуалізацыі культурнай спадчыны як важнай задачы культурнай палітыкі дзяржавы прысвечаны артыкул Ю. Р. Гарэлавай [2]. Аналізуючы феномен культурнай спадчыны, А. Б. Гулава і Н. У. Сідарава разглядаюць актуалізацыю як механізм перадачы культурнага вопыту ва ўмовах сучаснага грамадства [3]. Тэарэтыка-метадалагічныя праблемы актуалізацыі разглядае А. М. Селязнёва [16]. Сэнсаваму полю і практыцы культурнай спадчыны прысвечана праца Т. С. Кур'янавай [10].

У музейлогіі ў цяперашні час пад актуалізацыяй разумеецца дзейнасць па захаванні і ўключэнні культурнай і прыроднай спадчыны ў сучасную культуру шляхам актывізацыі сацыякультурнай ролі яе аб'ектаў і іх інтэрпрэтацыі. Традыцыйна ўласцівыя кожнаму музею экспазіцыйная і культурна-адукацыйная сферы музейнай дзейнасці ў сучасных умовах таксама накіраваны на актуалізацыю культурнай спадчыны. Яны спрыяюць стварэнню цэласнага і дакладнага культурнага вобраза эпохі, тэрыторыі, гістарычнай з'явы або персаналіі [11].

Сёння асаблівая ўвага надаецца музеям, створаным на аснове музеефікацыі помнікаў, тэрыторый, асяроддзя. Колькасць новых музеяў ансамблевага і асяродкавага тыпаў, інакш кажучы, створаных на аснове музеефікацыі, расце хутчэй колькасці традыцыйных калекцыйных музеяў. Усё менш застаецца музеяў, перад якімі ў той ці іншай форме не паўставалі б праблемы музеефікацыі. З імі сутыкнуліся многія музейныя супрацоўнікі, якія раней працавалі толькі з калекцыямі і экспазіцыямі рухомых помнікаў. Можна з упэўненасцю прагназаваць, што ў новым стагоддзі гэтая тэндэнцыя захавецца і нават актывізуецца. Уяўляецца, што новы этап развіцця музейнага свету варта звязваць, перш за ўсё, з імклівым пашырэннем спектра аб'ектаў спадчыны, з якімі працуюць музеі, і з працэсам пераарыентацыі музейнай дзейнасці з калекцыяніравання на музеефікацыю. Трансфармацыя музейных інстытутаў абумоўлена, перш за ўсё, інтэнсіўнымі макрапрацэсамі, якія адбываюцца ў геапалітычнай, сацыяльнай, эканамічнай і асабліва культурнай сферах. Так, Т. П. Калугіна сцвярджае: «Определение постмодернизма XX века как “музеефикаторского” типа культуры основывается не

только на небывалом прежде расширении сферы реальной музеефикации, выражающемся в резком увеличении числа новых музеев, музеефикации целых культурных ландшафтов, реставрации старых городов, систематическом накоплении и выставлении всех и всяческих составных частей культуры и т. д.» [5].

Ключавым момантам пры інтэрпрэтацыі паняцця «музеефікацыя» варта лічыць тое, што аб'ект набывае новую для яго музейную функцыю – ён здольны акумуляваць і трансліраваць культурна-значную інфармацыю. Такім чынам, музеефікацыя прадугледжвае: 1) вывучэнне аб'екта, накіраванае на выяўленне яго інфармацыйнага поля; 2) уключэнне ў музейны збор і экспазіцыйную інтэрпрэтацыю, накіраваную на трансляцыю яго інфармацыйнага поля. У адносінах да аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны сёння аптымальны прызнаны метады *in situ* – захаванне аб'екта на месцы першапачатковага знаходжання. Аднак магчымасць выкарыстання дадзенага метаду абмежаваная.

Пры выбары метаду музеефікацыі (транслакацыі, рэканструкцыі, «як музей» і інш.) павінны ўлічвацца асаблівасці аб'екта гісторыка-культурнай спадчыны, асяроддзя яго бытавання, далейшае выкарыстанне. Звернем увагу на захаванне нерухомых аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі метадам транслакацыі (пераносу з першапачатковага месцазнаходжання аб'екта на новае месца) [17]. Ён быў выкарыстаны пры музеефікацыі Спаса-Праабражэнскай царквы ў Полацку. Значым, што метады транслакацыі не толькі спрацаваў як дзейсны і трапны спосаб музеефікацыі, але і аказаў станоўчае ўздзеянне на выпрацоўку прынцыпаў прэзентацыі сценапісу XII ст. [4].

Ужыванне сучасных метадаў і тэхналогій рэстаўрацыйных практык і спалучэнне іх з экспазіцыйнымі музейнымі навацямі – актуальныя праблемы музейлогіі і перспектывыны напрамак захавання, актуалізацыі і засваення культурнай спадчыны.

Музеі-запаведнікі выконваюць сваю галоўную місію – актуалізуюць і комплексна асвойваюць гісторыка-культурную і прыродную спадчыну, інтэрпрэтуюць аб'екты гістарычнай памяці і фарміруюць на аснове лакальнай ідэнтычнасці прывабны вобраз тэрыторыі, што неабходна для эканамічнага і сацыякультурнага развіцця пэўнай культурнай прасторы (культурнага ландшафту). Комплекснае развіццё музея-запаведніка, накіраванае на актуалізацыю культурнай спадчыны, працуе на яго пазітыўны імідж і сацыяльны прэстыж, спрыяючы задавальненню запытаў і чаканняў сучаснага грамадства (у першую чаргу мясцовай супольнасці). Асэнсаванне механізмаў актуалізацыі культурнай спадчыны ў музеі як спецыфічных музейных практык, якія вырашаюць не толькі праблемы фізічнага захавання аб'ектаў спадчыны і трансляцыі акумуляваных у іх сэнсаў і каштоўнасцей, але рэалізуюцца ў кантэксце складаных праяў сучаснай культуры і сучаснага чалавека, уяўляецца

асабліва значным у сітуацыі постіндустрыяльнага грамадства і культуры постмадэрну, якія нясуць у сабе трывожныя прыкметы дэгуманізацыі.

1. Актуалізацыя наследдзя [Электронны рэсурс] // Словарь музейных терминов. – Режим доступа: <http://www.museum.ru/rme/dictionary.asp?41>. – Дата доступа: 09.07.2021.

2. Горелова, Ю. Р. Актуалізацыя культурнага наследдзя як значная задача культурнай палітыкі [Электронны рэсурс] / Ю. Р. Горелова // Журнал Ин-та наследдзя. – 2016. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualiztsiya-kulturnogo-naslediya-kak-znachimaya-zadacha-kulturnoy-politiki>. – Дата доступа: 18.02.2019.

3. Гулова, А. Б. Проблема актуалізацыі культурнага наследдзя [Электронны рэсурс] / А. Б. Гулова, Н. В. Сидорова. – 2016. – Режим доступа: <http://journal.mrsu.ru/wp-content/uploads/2016/07/gulovasisidorova.pdf>. – Дата доступа: 01.02.2019.

4. Джумантаева, Т. А. Музеефікацыя комплексу настенной живописи XII–XIX веков Спасо-Преображенского храма в Полоцке как результат культурной интеграции / Т. А. Джумантаева // Вестн. Полоцкого гос. ун-та. – 2015. – № 1. – С. 8–12.

5. Калугина, Т. П. Музей и «музеефікаторскі» тип культуры [Электронны рэсурс] / Т. П. Калугина. – СПб. : С.-Петербург. филос. общество, 2001. – С. 243. – Режим доступа: <http://anthropology.ru/ru/text/kalugina-tp>. – Дата доступа: 05.08.2021.

6. Каулен, М. Е. Музеефікацыя историко-культурнага наследдзя России / М. Е. Каулен. – М. : Этерна, 2012. – 431 с.

7. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры [Электронны рэсурс] : 20 ліп. 2016 г., № 413-З : прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрв. 2016 г. : адобр. Саветам Рэсп. 30 чэрв. 2016 г. – Рэжым доступа: <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=Нк1600413>. – Дата доступа: 18.08.2021.

8. Конвенция об охране всемирного культурного и природного наследия [Электронны рэсурс] : принята 16 нояб. 1972 г. Генеральной конф. ЮНЕСКО. – Режим доступа: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/heritage.shtml. – Дата доступа: 15.07.2021.

9. Культурное и природное наследие [Электронны рэсурс] // Словарь музейных терминов. – Режим доступа: <http://www.museum.ru/rme/dictionary.asp?85>. – Дата доступа: 09.07.2021.

10. Курьянова, Т. С. Культурное наследие: смысловое поле и практика [Электронны рэсурс] / Т. С. Курьянова // Вестн. Томского гос. ун-та. – 2011. – № 2. – С. 12–18. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/kulturnoe-nasledie-smyslovoe-pole-i-praktika>. – Дата доступа: 18.08.2021.

11. Мастеница, Е. Н. Актуалізацыя культурнага наследдзя в музеях-заповедниках России [Электронны рэсурс] / Е. Н. Мастеница // Вестн. Томского гос. ун-та. – 2014. – № 1 (13). – С. 89–93. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualizatsiya-kulturnogo-naslediya-v-muzeyah-zapovednikah-rossii>. – Дата доступа: 18.08.2021.

12. Мастеница, Е. Н. Музеефікацыя городской среды: подходы и методы [Электронны рэсурс] / Е. Н. Мастеница. – 2013. – № 10–1 (36). – С. 137–141. – Режим доступа: http://www.bvahan.com/museologypro/muzeeevedenie.asp?li2=1&c_text=137. – Дата доступа: 18.08.2021.

13. Сапанжа, О. С. Классификация музеев и морфология музейности: структура и динамика / О. С. Сапанжа // Вопросы музеологии. – 2012. – № 1 (5). – С. 3–12.

14. Сапанжа, О. С. Культурологическая теория музейности : автореф. дис. ... д-ра культурологии : 24.00.01 / О. С. Сапанжа ; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. – СПб., 2011. – 58 с.

15. Сапанжа, О. С. Теория музея и музейности : историографический обзор и историческая типология / О. С. Сапанжа. – СПб. : Экспресс, 2011. – 98 с.

16. Селезнева, Е. Н. Теоретико-методологические проблемы актуалізацыі культурнага наследдзя [Электронны рэсурс] / Е. Н. Селезнева // Культурологический журнал. – 2013. – № 2 (12). – С. 4–12. – Режим доступа: www.intelros.ru/readroom/

kulturologicheskij-zhurnal/kul2-2013/21644-teoretiko-metodologicheskie-problemy-aktualizacii-kulturnogo-naslediya.html. – Дата доступа: 08.08.2021.

17. Тихонов, В. В. Особенности музеефикации архитектурно-этнографических комплексов Предбайкалья : дис. ... канд. культурологии : 24.00.03 / В. В. Тихонов. – Кемерово, 2004. – 197 л.

18. Шола, Т. С. Мнемософия : эссе о науке публичной памяти / Томислав С. Шола ; пер. с англ. О. В. Сеницыной. – Ростов Великий : ИКОМ России : Ростовский кремль, 2017. – 319 с.

T. Jumantayeva

The museological aspect of the problem of actualization of cultural heritage

The article theoretically comprehends the mechanisms of actualization of cultural heritage from the point of view of museological aspect. It is emphasized that any object of heritage, regardless of axiological characteristics, acts as a real information resource that is able to model reality. Its functioning is possible in special artificially created zones connected with the concept of museality. The author considers interpretations of the concepts "cultural heritage", "identification", "actualization", "museification". It defines the role of museums-reserves, which act as mediators between history and the present, a platform for communication of different generations, a translator of museum values and are in search of new forms of museum communication that will formulate new interpretations of cultural heritage. The author concludes that the role of actualization of cultural heritage is to decipher the codes of a certain era and transform them into a new meaning. The transition of potential values into actual ones requires time and participation in this process of certain institutions and modern methods and technologies.

Дата паступлення артыкула ў рэдакцыю: 07.09.2021.